

Mar gi mir stëmmen/wielen

Mir sinn an der Zäit ni wiele gaang, mä 'stëmmen'; och typesch EISES. ☺

Fir d'alleréischst sief emol **deer 'aler' Chamber nach eng Kéier e waarme Merci** gesot, déi eiser Sprooch definitiv déi Plaz an der Constitioun guff, déi eis Elteren, Grouss- an Urgrousselteren den 10. Oktober 1941 am Häerz, am Kapp an am Courage haten, fir den Nazifatzerten ze weisen, datt Lëtzebuerg a mir soss kengem gehéiere wéi ÄIS!

Glécklech alleguer déi, déi net ze fille brauche wat dat heescht. **Kuckt an d'Welt an déi sëllege Länner, wou et keng Wiel oder just verfälscht Wahle gëtt**, an duerno grujele Diktaturen... da wësse mir, watfir eng Chance mir mar alleguerten hunn, fräi wielen ze goen; d'Fräiheet, eis eege Meenung ze soen, eng kritesch Oder ze behalen an ze liewe wéi mir wëllen. An deem Sënn seet eist Nationalidd – et giff ee bal 'Nationalgebet' soen – LOOSS VIRU BLÉNKEN D'FRÄIHEETS-SONN... dat och am Gedanken un all déi Länner wou et stachdäischer ass!

Bei deenen Iwwerleeunge spillt een Element **eng immens Roll: EIS SPROOCH**. Wat an de leschte 50 Joer mat hir an iwwer si geschitt ass, dat hätt een sech deemools net an deene kéngsten Dreem ausmole kënnen. Denkt emol vläicht e puer Minutten driwwer no, wou d'Lëtzebuergesch vrun e puer Dose Joer gestanen huet: net nëmmen am Motz-Eck; am schudderäischtere Keller!

Gewëss: Mir haten dichteg Leit, déi hire Fläiss an en 'offiziellen' Dictionnaire investéiert hunn; et guffen och deemools dichteg Käpp, déi äis déi schéinsten Texter a Gedichter geschenkt hunn...ower **wéi war et mat der Praxis beim Vollek, wou d'Sprooch hir Wuerzelen huet a wüsst?** Och déi beschte Wëssenschaft kann d'Volk am Sënn vun der Sprooch-Akzeptanz zu näischt zwéngen; dat kann nun emol nëmmen **d'Aarbecht vun der Iwwerzeegung**... genee dat war a bleift nun emol d'Gewudders vun eiser Actioun-Lëtzebuergesch. Eis lëtzebuergesch Nimm op Stroossen- an Uertschaftsschëlter; Familien-, Geschäfts- a Veräinsannoncen, Lieserbréiwer an Zeitungen an TV-Texter hëllefen eiser Sprooch besser 'an der Breet' wéi déi dichtegst Schreiwereien a Gedichter ... leider, mä et ass nun emol sou. **Eis 'KLACK', déi elo stramm op déi 300st an hir 30 Joer lassgeet, bewosst 'populär' an heinsdo 'stëppelg' gehal ass, ass bestëmmt net onschëlleg bei der Evolutioun vun eiser Nationalsprooch.**

Mir hunn hei am Land Leit aus Dosende vu Länner, natierlech och deemno Sproochen. **Et ass net grad liwreg fir ze mengen, do wier d'Franséisch d'Léisung fir sech all ënnereneen ze verstännegen**... wat natierlech näischt géint dem Victor Hugo seng immens Mammesprooch wëllt soen. Dofir gëtt et hei **verstännegerweis ower nëmmen ENG Integratiounssprooch** fir all déi, déi bei äis kommen; dräimol dierft Dir roden, watfireng dat ass!

Foto: LW-Archiv/Guy Wolff

Eis AL ass/bleift neutral!

Et ka jo net dacks genuch ënnerstrach ginn: **D'Actioun-Lëtzebuergesch war, ass a bleift aus der Parteipolitik eraus**. Natierlech heescht dat net, datt een als Member, vrun allem als Comitésmember seng perséinlech politesch Meenung kann hunn. Wann e Member vun eisem Comité ower 'eng Plaz' an enger Partei huet, resp. op enger Parteilëscht kandidéiert, kann hien natierlech 'einfache' Member sinn/bleiwen... ower net am Comité! Mir hoffen, dat ass daitlech genuch.

Eis Sprooch ass d'Saach vu jidfer Partei; mir hunn och des Kéier alle Parteien e Froe-Katalog geschéckt an eis sproochlech Hëllef offréiert. Si hu (bis op eng 'kleng') alleguer fein geäntwert, **an eis Membre kruten dee ganzen Dossier geschéckt**. Domat hu mir eis Schëllegkeet respektéiert.

vum Lex Roth

Den DUDEN

Dir wësst, datt **den DUDEN d'Referenzwierk, souzosen d'Steierad fir déi däitsch Héichsprooch an deer hir Orthographie ass**. Dëslescht war dann d'Chefredacteurin, d'Madame Dr.Kunkel hei zu Lëtzebuerg. Si huet, op d'Invitatioun vum 'Zenter fir d'Lëtzebuergesch Sprooch' (ZLS) bei engem Gespréich matgemaach. Si wouss natierlech gutt iwwer eis Sproochsituatioun Bescheed...an huet iwregens eis 'KLACK' och kennt. Abeejo! Mir bleiwen do 'um Ball'.

Heescht dat dann elo, datt mir mat allem mussen d'accord sinn, wat den DUDEN am Däitsche patronéiert? Neen! **Wa mir däitsch/ franséisch/ englesch Ausdréck gebrauchen, da solle mir déi esou schreiwe wéi an den originale Sproochen, basta!** Soss wëssen eis Kanner mat de 4 Schoulsproochen net méi, wou si de Kapp hunn. Iwwregens kënnen mir äis dat prima leeschten, well eis Sproochsituatioun a -praxis (positiv) mat kenger anerer ze vergläichen ass; dat kann esouguer d'Madame Chefin vum DUDEN net gefillsméisseg matkréien.

Mir sinn nu ma mia. ☺

De Rollator

Huet dir alt well dru geduecht, datt e 'Bengel'(dt. Gehstock) an eng 'Krätsch' (dt. Krücke) **e lëtzebuergesch Sproochgesiicht** hunn? Elo hu mir dann dat kamoud Stéck mat Rieder drun, dat fir ëmmer méi Leit eng immens Hëllef beim Goen ass. Niewelaanscht gesot: Jidfer Schluppert oder Drogemänni kritt d'Medikamenter géint seng 'Kränkt' vun der Krankekeess geschenkt, net ower déi Leit déi onschëlleg Hëllef beim Goe brauchen...

Mir wëssen net, wéi a wou et zu deem Ausdréck mat laténgeschem Klank 'ROLLATOR' komm ass; ower **hei ass eng prima Geleeënheet, deser 'Migenik'**

eiser Nimm een ze maachen. Et ass am Fong e Staf dee 'rullt'; firwat dann net e méi lëschtege 'RULLI' hei draus schafen? Bei eis kleng Sprooch giff dat dach net esou iwwel passen, oder...?

Foto: Shutterstock

Eis Sprooch an d'Schoul

D'Lëtzebuergesch Sprooch huet a leschter Zäit **eng Roll an der Primär- an der Sekundärschoul kritt, déi si no deem freeschlechen 10. Oktober 1941 hätt misse kréien**, wéi d'Nazifatzerten 'd'Lach haten'. Et ass ewell méi dacks hei gesot ginn, datt aremséiglech Reiwereien tëscht kompetente Leit dat verhënnert hunn...elo ass eis Sprooch fest an de Schoulprogramme verankert. **Mä dat 'a Musek' ëmzesetzen ass net esou einfach**. Da solle mir emol dat, wat besteet eranhuelen a verschaffen. **Mir hunn z.B. fir de 'gëllenen' Hierscht romantesch Texter, déi e Verglach mat deenen aus anere Sproochen gutt packen**. Dichter wéi de Jos Keup, den Nik. Hein, de Marcel Reuland, den Tit Schroeder hunn eiser Sprooch Hierscht-Texter geschenkt, déi sech net vru wonnerbaren Texter wéi de 'Feuilles mortes' vum Jacques Prévert brauchen ze verstopen. Si musse just d'Chance kréien, a Schoulprogramme lieweg ze bleiwen. A firwat net a Musek gesat ze ginn? Mir hunn dach Komponiste mat romantescher Oder ... oder?

Wierklech EISES!

Hei, wéi ewell dacks, e puer Beispiller...vun Honnerten:

Neelpëtz: Nagelknipser; pince à ongles; nail clippers
dolaanscht: daneben; à côté de la plaque; off beam
mocheleg: behaglich/angenehm; agréable; pleasant
schréip(s)en: schrammen; égratigner/rayer; to scratch

...an da sicht emol selwer, wéi des an anere Sproochen heeschen:

am Jumm: e Roff: réffeg: eng Bloder: eng Ääss: eng Knupp: eng Knippchen:
eng Bëls: eng Strumm: de Schadder: e Kullang: eng Daachlicht: gouereg:
schuddereg; ginsseg(?): flappeg: katzeg: moosteg: vermengt: schnuddeleg:
schléi: knaschteg: koppeg: fachege: laudenhaart: verdruddelt: wënsch